

вправ. Сьогодення висуває до фахівців у галузі освіти настійну вимогу виробити більш універсальні підходи до проблеми оздоровлення школярів, узагальнити наявний позитивний досвід у цій сфері, надавши, водночас, такій роботі актуальних форм і змісту. Існує нагальна потреба висвітлення теоретико-педагогічних та організаційних основ оздоровчої роботи у навчально-виховному процесі, адекватних сучасним оздоровчим проблемам загальноосвітньої школи [4, 5].

Список використаних джерел

1. Ільченко В. Р. Оздоровчі аспекти змісту освітньої програми «Довкілля». Реалії та перспективи виконання на Полтавщині національної програми «Діти України». Полтава: ПОШПОП, 2017. С. 107-109.
2. Фіцула М. М. Педагогіка: посібник. Київ: Вид. центр «Академія», 2012. 528 с.
3. Skrypchenko, I. Using innovative methods in tourism related studies at school. 10th International Physical Education and sport teaching Congress «Active and happy kids» (31 Oct – 3 Nov 2019, Antalia). 2019. P. 41.
4. Шутка Г. І. Соціально-педагогічні умови вдосконалення фізичного стану дітей у літньому оздоровчому таборі: автореф. дис. ... к. пед. н. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 20 с.
5. Скрипченко І. Т. Практика підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до проведення туристської роботи з учнівською молоддю. *Матеріали III Міжнародного конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі»* (18-21 травня 2017 року). Одеса: Південноукраїнський нац. педаг. ун-ет ім. К. Д. Ушинського. 2017. С. 613-614.

Мороз Ю. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання
та тактико-спеціальної підготовки,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)*

Buczkwicz T.

*Wicedyrektor Akademickiego Liceum
Ogólnokształcącego Politechniki Białostockiej,
Politechnika Białostocka (Białostock, Polska)*

ОЗДОРОВЧО-ПЕДАГОГІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*Moroz Yu. M., Buczkwicz T. Health and pedagogical environment for the
development of student youth in a secondary school*

*Keywords: health, environment, educational institution, pedagogical environment,
teacher, health technology*

Одним із найважливіших чинників впливу на розвиток дитини є її життєве середовище. У первинному вигляді воно носить переважно стихійний характер і складається як сукупність більш чи менш зінтегрованих чинників, що мають стосовно до дитини мало прогнозоване формуюче значення.

Широта соціальних зв'язків, актуальних для школяра, різноманітність цілеспрямованих, стихійних та напівстихійних виховних впливів, яких він зазнає, зумовлює інтерес педагогів до його життєвого середовища як сукупності детермінант особистісного розвитку учня.

Одним із завдань школи слід вважати формування в контексті педагогічного середовища школи оздоровчого середовища, що виходить за межі шкільного уроку, класу, навчального року, виступаючи інтегруючим фактором оздоровчої діяльності педагогічного колективу, всіх працівників школи, батьківської громадськості, а також самих учнів, і базується на принципах особистісно зорієнтованого підходу до школярів [1].

Оздоровче середовище є складником загального педагогічного середовища школи і вступає у взаємозв'язок із середовищами сімей учнів, оздоровчим середовищем села (селища, мікрорайону), району, впливає на якість функціонування цих утворень і зазнає на собі впливу їх значущих характеристик. При цьому в масштабах школи стосовно школярів мова може йти про локальне оздоровче середовище, оскільки оздоровлення учнів має певні особливості.

З педагогічної та організаційно-процесуальної точок зору, найбільш вагомому проблему середовищного підходу становить створення шкільного середовища з певними характеристиками, оскільки воно, з одного боку, інтегрує локальні проблеми суб'єктів виховання, з іншого – втілює і конкретизує завдання державного та регіонального масштабу.

До сфери психологічного аналізу шкільного середовища слід віднести насамперед такі взаємопов'язані параметри:

1) фізичне оточення (архітектура шкільної будівлі, міра відкритості-закритості конструкцій шкільного дизайну, розмір і просторова структура класних та інших приміщень у будівлі школи, легкість їх просторової трансформації, можливість і широта просторових переміщень у них суб'єктів тощо);

2) людські фактори (просторова й соціальна щільність поміж суб'єктів навчально-виховного процесу, міра скупченості (краудингу) та його вплив на соціальну поведінку, особистісні відмінності та успішність учнів, зміна персонального та міжособистісного просторів залежно від умов конкретної шкільної організації, розподіл статусів і ролей, національні особливості учнів і вчителів тощо);

3) програма навчання (акціональна, діяльнісна структура, стиль викладання та характер соціально-психологічного контролю, кооперативні чи конкурентні форми навчання, зміст програм навчання, тобто їх традиційність, консерватизм або гнучкість тощо) [2].

Основною вимогою позитивного впливу на стан здоров'я й оздоровче виховання школярів, є високий професіоналізм учителя. У це поняття різні дослідники вкладають часом неоднаковий, але подібний зміст, залежно від контексту вивчення професійної діяльності педагога, виставляючи на передній план то одні, то інші його характеристики. Проте чітко простежується

тенденція вважати однією з умов професіоналізму творчий потенціал, що означає, з точки зору середовищного підходу, вміння проектувати та реалізувати форми й засоби педагогічного впливу, які найбільш точно відповідають об'єктивним та суб'єктивним характеристикам цього середовища, актуалізованим у певній ситуації.

Узагальнення професіограм учителя, створених вітчизняними дослідниками, дозволяє виділити низку якостей, що їх зосереджує в собі творчий характер педагогічної діяльності. Сюди належать:

- стійка, високого рівня спрямованість на творчість та інтелектуальну активність особистості;
- висока психолого-педагогічна озброєність, що складає широту предметно-практичного і теоретичного досвіду педагога;
- наявність певних особистісних якостей вчителя, що спонукають його до активної пошукової діяльності, самоосвіти, самовдосконалення та саморозвитку;
- спроможність забезпечити оптимальну реалізацію педагогічно доцільних моделей учительської діяльності на основі соціального замовлення й логіки розвитку педагогічної науки [4].

Сучасні тенденції в освітній політиці нашої держави, що орієнтують школу на «збереження здоров'я учасників навчально-виховного процесу», маючи на увазі також і здоров'я вчителя як важливу умову його професійної діяльності дозволяють конкретизувати цей перелік таким чином:

- стійка, високого рівня спрямованість на творчість та різнобічну активність особистості як суб'єкта оздоровлення;
- висока психолого-педагогічна озброєність, що складає широту предметно-практичного та теоретичного досвіду педагога, значна здоров'язберігальна компетентність;
- наявність певних особистісних якостей вчителя, що спонукають його до активної пошукової діяльності, самоосвіти, самовдосконалення і саморозвитку в сфері підвищення зазначеної компетентності;
- спроможність забезпечити оптимальну реалізацію педагогічно доцільних з точки зору оздоровчого впливу на учнів моделей учительської діяльності на основі соціального замовлення та логіки розвитку педагогічної науки.

Фізична культура – один із навчальних предметів, який вивчають школярі з 1-го по 11-й клас середньої школи. Основне його завдання полягає в зміцненні здоров'я дітей, в забезпеченні усебічного фізичного розвитку, координації і безпосереднього здійснення фізичного виховання як виховання фізично загартованих дітей, що володіють спеціальними знаннями й уміннями для самостійного зміцнення свого здоров'я. Таким чином, фізичне виховання – головний навчально-виховний напрямок у загальній освіті, зорієнтований на формування умінь та навичок фізичної діяльності, безпосередньо спрямованої на збереження й корекцію оптимальних соматичних характеристик.

Одним з головних резервів підвищення ефективності навчального процесу з фізичної культури і поліпшення фізичного розвитку дитини є її активне самовдосконалення. У цьому аспекті набуває значної ваги самостійна робота учнів, яка «має стати однією з найважливіших складових частин навчального процесу з фізвиховання» [3].

Основною ж характеристикою уроку фізичної культури як складника її оздоровчого середовища на сьогодні є свідоме і творче прилучення учня до оздоровчої діяльності через форму відповідних вправ, що зміцнюють організм і дозволяють компенсувати соматичні негаразди, які виникають у процесі основної для цього вікового періоду діяльності – навчання.

Таким чином, шкільне середовище, як середовище педагогічне, сьогодні постає для учня не лише в сукупності своїх навчально-виховних характеристик, а і як середовище оздоровче, що водночас інтегрує та систематизує відповідні впливи на школяра в навчально-виховному процесі й виступає чинником оздоровчої орієнтації життєвого простору учня в цілому. Ключовою фігурою, що забезпечує таку якість шкільного середовища, є педагог – учитель-класовод, який відповідає за формування в учня знаннєвої основи здорового способу життя, контролює її повсякденність з оздоровчих позицій, та викладач фізичної культури, що безпосередньо привчає школяра до оздоровчої діяльності через виконання фізичних вправ як під керівництвом педагога, так і самостійно, на підставі відповідних знань та переконань.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Проблеми розвитку школярів та забезпечення їхнього здоров'я. *Директор школи, ліцею, гімназії*. № 4? 2002. С. 24-28.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. *Освіта України*. № 29, 2001. С. 4.
3. Рощенко В., Столітенко В. Самостійні заняття учнів фізичними вправами. *Фізичне виховання в школі*. № 3, 2008. С. 15-18.
4. Хомич В. Ф. Професіографія вчительської діяльності: історико-педагогічний аспект. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди*. Переяслав-Хмельницький, 2001. С. 61-67.